(i) Printed Pages : 7 Roll No. ....

(ii) Questions : 9 **Sub. Code :** | 1 | 7 | 2 | 3 | 0 |

Exam. Code : | 0 | 0 | 0 | 3 |

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester

(2124)

MUSIC INSTRUMENTAL (In all Mediums)

Paper : A (Theory)

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 45**

Note :– Attempt **FIVE** questions in all, including Q. No. 9 (Unit-V) which is compulsory. Select **ONE** question each from Units I to IV. All questions carry equal marks.

UNIT–I

1. What are the merits and demerits of an instrumentalist ?

2. What is the Gram ? Explain it.

UNIT–II

3. What is Gharana ? Which are the gharana's of Instrumental Music and what is their importance ?

4. What is Avirbhav, Tirobhav and Alaptav- Bhautav in music ?

UNIT–III

5. Write the contribution of Ustad Allauddin Khan in the field of music.

6. What are the contributions of Inayat Khan towards music ?

UNIT–IV

7. Write the notation of Raza Khani Gat in any raga from your syllabus with two toras.

8. Write down the description and notation of Ektal with single and double layakaries.

UNIT–V

9. Attempt any **NINE** from following :

   (i) How many gram's are in music ?

   (ii) Write one dosh (Demerit) of instrumentalist.

   (iii) One name of one music text written of 13th Century.

   (iv) Name of any two gharanas of instrumental music.

   (v) What's the name of Ustad Allauddin Khan's daughter ?

   (vi) Who was the Guru of Pt. Vishnu Digambar Paluskar ?

   (vii) What is the date of birth of Ustad Inayat Khan ?

(viii) Write ascending of raga Bihag.

(ix) Which notes are used in raga Bhimplasi ?

(x) Which tala of your syllabus starts from Khali ?

(xi) What's the Vadi-Samvadi of raga Maru Bihag ?

(xii) How many vibhags are there in taal Teevra ?

(xiii) Which is the similar raga of Patdeep ?

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– सभी में से पांच प्रश्न करें, साथ ही प्र. न. **9** (यूनिट–V) अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट I से IV में से एक प्रश्न का चयन करें। सभी प्रश्नों के समान अंक है।

यूनिट–I

1. वादक के गुण, दोष लिखो।

2. ग्राम क्या है ? विस्तार से लिखो।

यूनिट–II

3. घराना क्या है ? वाद्ययों के घरानों के बारे में लिखते हुए उनके महत्व लिखिये।

4. संगीत में अविर्भाव, तिरोभाव तथा अल्पत्त्व, बहुत्त्व से आपका क्या अभिप्राय है ?

यूनिट—III

5. उस्ताद अलाउद्दीन के संगीत में योगदान के बारे में लिखें।

6. उस्ताद इनायत खाँ का संगीत में क्या योगदान है ?

यूनिट—IV

7. अपने पाठ्यक्रम में से किसी भी राग की रजाखानी गत की स्वरलिपि दो तोड़ो सहित लिखो।

8. एकगुन और दुगुन लयकारियों के साथ एकताल की नोटेशन और विवरण लिखें।

यूनिट—V

9. किन्ही **नौ** प्रश्नों के उत्तर दें :

(i) संगीत में कितने ग्राम हैं ?

(ii) वादक का एक दोष लिखें।

(iii) 13वीं शताब्दी में लिखे संगीतिक ग्रंथ का नाम लिखें।

(iv) संगीत वादयों के दो घरानों के नाम लिखें।

(v) उस्ताद अलाउद्दीन खाँ की सुपुत्री का क्या नाम है ?

(vi) पं. विष्णु दिगंबर के गुरू का नाम क्या है ?

(vii) उस्ताद इनायत खाँ की जन्म तारीख लिखें।

(viii) राग बिहाग का आरोह लिखें।

(ix) राग भीमपलासी में कौन से स्वर लगते है ?

(x) आपके पाठ्यक्रम की कौनसी ताल खाली से आरंभ होती है ?

(xi) राग मारू-बिहाग के वादी-सम्वादी स्वर क्या हैं ?

(xii) तीव्र ताल में कितने विभाग है ?

(xiii) राग पटदीप से मिलता जुलता राग कौनसा है ?

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– ਕੁੱਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰ. ਨੰ. 9 (ਯੂਨਿਟ–V) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਯੂਨਿਟ I-IV ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਵਾਦਕ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਿਖੋ।

2. ਗ੍ਰਾਮ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਘਰਾਣਾ ਕੀ ਹੈ ? ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ।

4. ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਅਵਿਰਭਾਵ, ਤਿਰੋਭਾਵ ਅਤੇ ਅਲਪਤੱਵ-ਬਹੁਤੱਵ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

6. ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਅਤ ਖਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਗ ਦੀ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਸਵਰਲਿਪੀ ਦੋ ਤੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।

8. ਇਕਗੁਨ ਅਤੇ ਦੁਗੁਨ ਲੈਅਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਲ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਵਰਣ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

   (i) ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਹਨ ?

   (ii) ਵਾਦਕ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਲਿਖੋ।

   (iii) 13ਵੀਂ ਸਤਾਬਦੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਸੰਗੀਤਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

   (iv) ਸੰਗੀਤ ਸਾਜਾਂ ਦੇ ਦੋ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

   (v) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਦੀ ਸੁਪੁਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ?

   (vi) ਪੰ. ਵਿਸ਼ਣੂ ਦਿਗੰਬਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ?

   (vii) ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਇਤ ਖਾਂ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਲਿਖੋ।

   (viii) ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਆਰੋਹ ਲਿਖੋ।

(ix) ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਸਵਰ ਲਗਦੇ ਹਨ ?

(x) ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਤਾਲ ਖਾਲੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

(xi) ਰਾਗ ਮਾਰੂ-ਬਿਹਾਗ ਦੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰ ਕੀ ਹਨ ?

(xii) ਤੀਵਰ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨ੍ਹੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ ?

(xiii) ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਰਾਗ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

1500